

Bogumiła Haczewska (1943–2017)

Dnia 31 grudnia 2017 r. zmarła w szpitalu po długiej i ciężkiej chorobie Bogumiła Haczewska, emerytowana kierowniczka Działu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie.

Ojciec Bogumiły Haczewskiej, Ferdinand Trapp, z rodziny mieszkającej przed najazdem niemieckim w Toruniu, trafił podczas wojny do Krakowa, gdzie poślubił Krystynę Barańską. Ich córka, Bogumiła, urodziła się tam w 1943 r. Po II wojnie światowej rodzice pracowali jako pedagodzy i działacze harcerscy. Od 1947 r. mieszkali w Gdańsku i między Gdańskiem a Krakowem Bogumiła Haczewska spędziła swe życie prywatne i naukowe. Do szkoły chodziła w Oliwie. Podjęła studia archeologiczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, ale po roku przeniosła się na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, gdzie otrzymała tytuł magistra. Po studiach podjęła pracę w bibliotece w Gdańsku, potem w muzeum w Sztutowie, aż na dłużej zatrudniła się w Muzeum Zamkowym w Malborku. Tam Bogumiła Trapp zajęła się kolekcją monet, powiększając ją znacząco o ściągnięte urzędowe przekazy i prywatne dary i tworząc w 1969 r. Gabinet Numizmatyczny. Gdy jednak otrzymała propozycję pracy w Gabi-

necie Numizmatycznym Muzeum Narodowego w Krakowie, wróciła raz jeszcze do miasta swego urodzenia, gdzie wyszła za mąż za Grzegorza Haczewskiego, geologa. W muzeum zajmowała się przede wszystkim monetą średniowieczną, również od strony naukowej. W 1989 r. objęła kierownictwo Gabinetu — najważniejszego publicznego zbioru monet polskich. Z właściwą sobie energią starała się doprowadzić go do normalnego funkcjonowania, gromadząc fundusze sponsorskie na poważne zakupy, organizując wystawy czasowe, uczestnicząc w wystawach obcych, nawiązując kontakty międzynarodowe i rozbudowując księgozbiór. Sytuacja zastana była trudna: Gabinet od II wojny światowej był zamknięty dla zwiedzających, a ofiarowany przez rodzinę Czapskich pawilon muzealny pełnił różnorodne funkcje biurowe, magazynowe i socjalne, do których nie był przeznaczony. Po wyprowadzce z piętra dyrekcji Muzeum Narodowego ten wspinały obiekt, już wcześniej zaniedbany, zaczął popadać w widoczną ruinę. Bogumiła Haczewska organizowała szerokie wsparcie dla prób poprawy sytuacji, przede wszystkim zakładając w 1994 r. Klub Przyjaciół Gabinetu Numizmatycznego i potem współpracując z Towarzystwem Przyjaciół Muzeum im. Emeryka Hutten-Czapskiego, założonym w roku 1996. Ważnym nurtem tych działań było organizowanie mimo

przeszkód poważnych wystaw, pokazujących dorobek Gabinetu, jego potencjał i rangę międzynarodową („Emeryk Hutten-Czapski: wystawa kolekcji w stulecie śmierci”, 1997; „Memoriae donatorum”, 2003). Ostateczny sukces — gruntowny remont i świetna wystawa stała — przypadł już w udziale Jej następcom, ale nie byłby możliwy bez Jej wieloletnich starań. Obowiązki kierownika Gabinetu pełniła Bogumiła Haczewska do 2003 r., a w następnym roku przeszła na emeryturę. Podtrzymywała jednak kontakty z miejscem pracy i środowiskiem, póki nie uniemożliwiła Jej tego pogłębiająca się, przewlekła choroba.

Była animatorką krakowskiego środowiska numizmatycznego, umiejętnie koordynując działania Gabinetu Numizmatycznego, Uniwersytetu Jagiellońskiego i Sekcji Numizmatycznej Komisji Archeologicznej Oddziału Polskiej Akademii Nauk. Unikala wszelako wysuwania się na pierwszy plan. Od 1971 r. należała do krakowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego (wkrótce przemianowanego na Archeologiczne i Numizmatyczne). Energicznie uczestniczyła w realizacji od 1983 r. niezwykle ambitnego planu — pomysłu Lesława Morawieckiego — wydawnictwa „Zarysu mennictwa europejskiego”, opartego na wcześniejszym cyklu wykładów. Ukazały się tomy III, VI, VII, IX i X, zatem połowa zaplanowanej serii. W tomie VII Bogumiła Haczewska była autorką dużego rozdziału poświęconego okresowi od połowy XI do końca XIII w., wykonała też liczne ilustracje. Przerwanie tego imponującego wydawnictwa — z wielką szkodą dla polskiej numizmatyki — spowodowane było przede wszystkim odejściem z gabinetu i z Krakowa L. Morawieckiego, z którym świetnie się rozumieli i uzupełniali. Staraniem między innymi Bogumiły Haczewskiej powstało po półwiekowej przerwie

w 1996 r. krakowskie numizmatyczne czasopismo naukowe — „Notae Numismaticeae Zapiski Numizmatyczne”. To dokonanie należało też do ciągu prac około podniesienia rangi krakowskiego Gabinetu Numizmatycznego i jego odnowienia. Z drugiej strony, był to powód, dla którego Bogumiła Haczewska była lepiej widoczna na łamach „Wiadomości Numizmatycznych” jeszcze w okresie pracy w Malborku, później zaś udzielała się raczej na krakowskim forum.

Ale nie tylko krakowskim. Mimo poważnego obciążenia kierowniczymi obowiązkami starała się bowiem Bogumiła Haczewska uczestniczyć w życiu naukowym, jeżdżąc na konferencje i publikując własne prace. Bardzo wyraźnie widać wśród nich te związane z Gdańskiem i wielkimi wystawami gdańskimi, jak pamiętna „Aurea Porta Rzeczypospolitej” (1997), „Gdańsk dla Rzeczypospolitej w służbie Króla i Kościoła” (2004) albo „Czar srebra, magia złota: w kręgu monet i medali Prus Królewskich” (Malbork, 2006 r. wystawa, 2007 r. katalog). W katalogach czytamy Jej starannie przemyślane i świetnie ilustrowane eseje o roli Gdańska w monetarnych dziejach Polski. Interesowała się ikonografią monetarną w średniowieczu i nowożytności i chyba najlepiej oddały Jej zainteresowania wystawa i katalog *Widoki miast europejskich od starożytności po wiek XIX. Portrety miast na monetach, medalach i rycinach* (Kraków 2000). Ikonografia była bowiem zwornikiem między Jej głównymi zainteresowaniami: donośnie głoszącym chwałę Gdańska i Torunia złotym mennictwem wczesnonowożytnym i pełnymi zagadek i ukrytego kunsztu brakteatami średniowiecznymi. Brakteaty, których twórcy posługiwali się przede wszystkim obrazem, dawały znakomite pole do analiz ikonograficznych, w których była niezwykle kompetentna. Bardzo się zaangażowała w problem smutno rozpro-

szanego, rewelacyjnego skarbu brakteatów z początku XIII w., odkrytego w 1999 r. podczas prac budowlanych na nieoznaczonej posesji Starego Miasta w Krakowie. Starła się zgromadzić jak najwięcej wiadomości dla rekonstrukcji tego epokowego znaleziska i poświęciła wiele trudu jego analizie. W tej sprawie zabierała głos na posiedzeniach Komisji Numizmatycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN w Warszawie. I tę aktywność wkrótce po przejściu na emeryturę przerwała choroba.

Bogumiła Haczewska angażowała się również w działalność społeczną niezwiązaną wprost z pracą zawodową: w 1988 r. reaktywowała z kolegami związek zawodowy „Solidarność” w Muzeum Narodowym, a w 2000 r. była jednym z założycieli Stowarzyszenia Muzealników Polskich,

gdzie działała na rzecz poprawy stanu polskich muzeów. Ta działalność przyniosła Jej publiczne uznanie — członkostwo honorowe Stowarzyszenia i srebrny medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis, nadany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Aktywność ta oddawała wszak Jej charakter — osoby otwartej, pogodnej i empatycznej, odważnej i pełnej energii, życzliwej ludziom, ale i wiernej zasadom. Wychowana w rodzinie pedagogów, sama umiała dyskretnie a skutecznie przekazywać wiedzę, budując autorytet bardziej na osobistym ciepłe niż na uczonej powadze.

Pogrzeb odbył się 8 stycznia 2018 r. na cmentarzu Batowickim w Krakowie. Bogumiła Haczewska pozostanie w naszej wdzięcznej pamięci.

Borys Paszkiewicz